

Învățământ biblioteconomic la distanță. Cultura informației

Învățământul biblioteconomic românesc la distanță Contextul actual și posibile soluții

Dr. **Silvia-Adriana Tomescu**
Central University Library of Bucharest
E-mail: silviatomescu@yahoo.co.uk

Dr. Silvia-Adriana Tomescu este bibliotecar în cadrul Bibliotecii Centrale Universitare din București, Biblioteca de Științe Politice. A obținut un doctorat în Știința Informării cu o teză despre învățământul superior la distanță: „Utilizarea mijloacelor moderne de comunicare ca mijloc de predare, învățare și perfecționare în învățământul superior la distanță. Studiu de caz: perfecționarea bibliotecarilor.” Principalele domenii de interes sunt: elearning, biblioteconomie, învățământ superior, redactare academică și, în relație pozitivă actuală, diplomație culturală, și exil românesc. A publicat traduceri și studii în comunicare și biblioteconomie.

Rezumat

Furnizarea unei alternative de învățare la distanță pentru învățământul biblioteconomic românesc a constituit un avantaj individual, organizațional și sistemic. Într-o societate în care legislația are lacune serioase mai ales în privința precizărilor privind angajarea și perfecționarea profesională, în care decizia politică adesea influențează și trece dincolo de criteriile obiective minimale de angajare pe post, se impune regândirea unui proiect de formare inițială și continuă la distanță pentru câmpurile info-documentare, pentru ca cei aflați în sistem să-și optimizeze cunoștințele și abilitățile de lucru iar cei care aleg o carieră în specialitate, să aibă acces la soluții rezonabile economic și support de formare de calitate.

Necesitatea de a experimenta o formulă de învățare la distanță pentru specializările biblioteconomie are nu numai o justificare legată de cerința pieței muncii, ci mai ales o rațiune pragmatică, rezultat al transformărilor prin care structurile info-documentare au trecut odată cu imixtiunea componentei electronice. „Digital” devine un atribut al comunicării de fiecare zi, de crearea a imaginilor, de colectare, prezervare și învățare.

Am gândit o abordare riguroasă care reflectă, problemele cu care se confruntă biblioteconomia românească la nivel de învățământ superior și am subliniat strategiile optime de implementare. Beneficiile unei astfel de gândiri pot

fi clasificate ca aparținând : inovării în educație, facilităților comunicaționale, strategiilor efective de predare a informării și documentării.

Cuvinte cheie : *știința informării, învățare la distanță, open learning library, legislație de bibliotecă*

Diagnoza mediului

Legea învățământului la Cap. X, Învățământ superior, art. 2 specifică : „*misiunea instituțiilor de învățământ superior este de învățământ și de cercetare sau numai de învățământ*“ în timp ce art. 60.1 stabilește căile de furnizare a educației : „*activitatea didactică se poate organiza în următoarele forme : de zi, seral, cu frecvență redusă și la distanță. Formele de învățământ seral, cu frecvență redusă și la distanță pot fi organizate de instituțiile de învățământ superior care au cursuri de zi.*“ (1) Educația la distanță este o alternativă potrivită pentru câmpurile info-documentare deoarece dinamica informației impune reorganizări ale managementului cunoașterii, prezența specialiștilor domeniului în acest proces constituind o condiție de progres al științei și societății.

Învățământul la distanță reprezintă o alternativă benefică atunci când satisface nevoile de formare și informare profesională, când este proiectat eficient și ameliorează calitatea predării și a învățării. Prin misiunea și diversitatea programelor de formare, universitățile sunt factori activi de creștere economică, de stimulare a pieței muncii. Nevoia de a beneficia de o formă de învățare la distanță vine din obligația instituției de a furniza răspunsuri la problemele ridicate de cerințele educației și de a maximiza oportunitățile de acces la aceasta. Piața de conținuturi educaționale și științifice este inclusă în sfera afacerilor și accesul la informațiile de calitate va trebui intermediat de tehnologii, după cum forma de prezentare cea mai eficientă economic și la îndemână este cea electronică.

Legislație și standarde europene

Considerăm că sfera legislativă de care trebuie să se țină cont în implementarea formelor de învățare la distanță este asigurată de componenta europeană care dă direcțiile de evoluție ale domeniului și cea românească ce permite structurarea în manieră particulară a programelor de studiu.

Legislație Europeană

Am identificat în acest sens următoarele repere de lucru:

1. *Strategia Lisabona* urmărește ridicarea nivelului calitativ al proceselor educaționale într-o societate bazată pe cunoaștere, implementarea, exploatarea facilităților tehnologiei informației și a comunicațiilor și promovarea inovării; (2)
2. *Procesul Bologna* vizează uniformizarea și standardizarea învățământului superior european prin: (a) aplicarea unor standarde comune de formare prin programe de licență master și doctorat; (b) uniformizarea evaluărilor prin aplicarea sistemului de credite transferabile; (c) promovarea și facilitarea mobilității studenților la nivelul Europei; (d) realizarea unui registru european al instituțiilor de evaluare și acreditare academică; (3)
3. *Procesul Copenhaga* privind formarea profesională și promovarea e-learning-ului;
4. *Programele UNESCO* care promovează o educație pentru toți cetățenii prin *UNESCO Institute for Lifelong Learning* (UIL);
5. Cadrul european al calificărilor pentru învățarea de-a lungul vieții;
6. Comisia Europeană – *Life long learning* – Jean Monet;

Legislație românească

- a) Legea învățământului 84 din 1995;
- b) Legea 288 din 2004 privind regimul studiilor universitare;
- c) Hotărârea de Guvern 1011 din 2001 privind organizarea programelor de învățământ la distanță;
- d) HG 1175/2006 privind organizarea programului de licență pe domeniul de _drian în deplin _drian cu precizările făcute în cadrul procesului Bologna; Biblioteconomia și Știința Informării fiind inclusă în cadrul domeniului fundamental: Științe sociale și politice și al domeniului de studii universitare de licență Științe ale comunicării;
- e) Legea Bibliotecilor 334 din 2002;
- f) Statutul Personalului Didactic;
- g) Programul Comunitar pentru *învățarea de-a lungul întregii vieți* pentru intervalul 2007–2013, derulat prin programele Socrates și Leonardo da Vinci.

Etapele Formării inițiale

Joint Quality Initiative a adoptat în 2004 un set de descriptori pentru toate etapele de formare inițială, care constituie fundament al sferei calificărilor la nivel european, numiți Descriptorii Dublin. Acești indicatori ajută la definirea competențelor specifice domeniului de studiu și fixează cadrul de acordare a diplomelor pentru licență, master și doctorat

Elaborarea acestor descriptori, uniformizarea și aplicarea lor la nivel european a permis o mai clară observare a gradului de specializare a absolvenților după fiecare ciclu de studii. Competențele obținute la finalul fiecărui tip de formare dau măsura gradului de pregătire impus de standardele de specialitate.

Documentul elaborat de Directoratul General pentru Educație al Comisiei Europene : *Compendium of Good Practice Cases of e-learning* include 43 cele mai bune exemple de bună practică privind implementarea politicilor de e-learning în Europa (din care se observă absența experienței românești) fiind fundamentat pe următoarele criterii de calitate: (a) implementarea platformelor elearning; (b) utilizarea ICT-ului; (c) inovația; (d) rezultate practice și analiza impactului; (e) funcționalitate; (f) vizibilitate; (g) experiențe de învățare de valoare și transferabilitate; (h) contextul actual al formării și specializării la distanță

Formele de învățare la distanță pentru disciplinele biblioteconomice au fost și sunt o soluție democratică și modernă de acces la educație și specializare a tuturor categoriilor de studenți. Din păcate însă, universitățile care derulează aceste support nu reflectă viziunea sistemică a instituțiilor reprezentative ale domeniului și nici cele care reprezintă și oferă programele adecvate specializării. În prezent învățământul biblioteconomic este organizat la distanță în cadrul universității din Brașov – studii de licență și în Universitatea din Cluj-studii masterale în limba română, Științele informării și documentării.

Analiza programelor de studii pentru disciplinele biblioteconomice a permis notarea următoarelor observații :

Universitatea din Brașov

Tematica de studiu nu cuprinde ore suficiente la disciplinele indispensabile înțelegerii mișcărilor domeniului precum : managementul structurilor info-documentare ; automatizarea structurilor info-documentar,

ținând cont că în acest moment bazele de date electronice și serviciile electronice constituie surse indispensabile formării și cercetării; marketingul structurilor info-documentare, ci sunt axate preponderent pe materii din câmpul istoriei (Etnografie, Muzeologie generală, Sigilografie – Medalistică – Numismatică, Monumente, Paleografie (chirilica, latină, greacă) fapt ce ne îndreptățește să concluzionăm că secția nu dispune nici de corpul profesoral cel mai adecvat acestei specializări.

Competențele menționate în cadrul planurilor de învățământ nu au o legătură strânsă cu sfera biblioteconomică fiind orientate spre istorie, limba română și studii culturale. Competențele profesionale vizează: *„cunoașterea teoriilor și practicilor din managementul și marketingul publicațiilor de orice natură”*, însă planul nu cuprinde ore suficiente de management și marketing. Am constatat lipsa unei platforme de e-learning care să faciliteze accesul studenților la cursuri; studenților li se transmit testele în format print, acestea trebuind să fie expediate prin poșta tradițională sau e-mail profesorilor spre evaluare. Competențele transversale sunt ca și cele profesionale dirijate spre comunicare și literatură. Pentru un viitor absolvent de biblioteconomie situația actuală a domeniului nu este reliefată prin aceste cursuri. Nu apar reflectate competențele de organizare și regăsire a informației, nu sunt subliniate prin cursuri formatele actuale de stocare a datelor cu care operează domeniul, tipurile de biblioteci de la tradițional la hibrid, de la hibrid la electronic și integral online. (4)

Scopul ID în învățământul superior biblioteconomic

1. a promova conceptul de învățare de-a lungul vieții în rândul specialiștilor din biblioteci.
2. a integra mediile de învățare electronică în educația biblioteconomică.
3. a promova vizibilitatea și accesibilitatea la învățământul biblioteconomic prin regândirea programelor de pregătire inițială și pe parcurs.
4. a proiecta un curriculum care să permită dobândirea setului necesar de abilități de lucru în toate structurile info-documentare.
5. a dezvolta formule de perfecționare centrate pe student și programe interactive de învățare care să permită interacțiunea între studenți.
6. a optimiza comunicarea interpersonală și dezvoltarea instituțională.

7. a permite dezvoltarea unei formule de învățare colaborativă.
Și a se alinia la politicile UE privind educația și formarea profesională care să vizeze:

- a) asigurarea mobilității bibliotecarului și accesul la lifelong learning;
- b) îmbunătățirea calității și eficienței educației și perfecționării;
- c) promovarea echității, a coeziunii sociale, promovarea unei cetățenii active;
- d) optimizarea creativității și inovației în educație.

Proiect de implementare a programelor ID în domeniul biblioteconomic

Existența unei alternative online de predare a disciplinelor biblioteconomice are o justificare pragmatică : a permite accesul la formarea inițială, la specializarea persoanelor defavorizate geografic, economic, sau a acelorora constrânse temporal de programul de lucru. Independența de timp și spațiu, posibilitatea de a alege formatul de învățare potrivit pe care mediu online o oferă sunt factori extrem de importanți pentru fiecare individ implicat activ în viața socială. Evaluarea platformei propuse prin derularea unui proiect pilot ar putea oferi argumente pro sau contra implementării unui astfel de sistem. Platforma are la bază un CMS *Content Management System* * Open Source Plone, construit pe aplicația Zope scrisă în Python și dezvoltat de Plone Foundation. Este un soft cu o interfață atractivă, permite căutarea și indexarea informațiilor, și un management de conținut optim al proceselor educaționale și mai presus de toate, posibilitatea de a comunica în timp real. S-a utilizat un server de baze de date MySQL 5.0, iar ca servere de web s-au folosit Apache 2.2.8.

Conținuturile din Plone au atribuit metadate conform *Dublin Core Metadata Standard*. Plone este licențiat *General Public Licence* licență aplicabilă și pentru Linux. Prin facilitățile tehnologice oferite, o platformă de e-learning optimizează procesul de predare învățare și evaluare sprijinind obiectivele profesionale ale instituției. Atributele acestui sistem (pe care le vom și dezvolta în prezentarea noastră) sunt următoarele: posibilitatea de a posta suportul de curs online – *readere, slide-uri power point, materiale auxiliare necesare susținerii cursului; evaluarea studentului prin teste online*

* Sistemele de Management de Conținut sunt sisteme de management și publicare a conținuturilor web scrise în MySQL.

și teme; forum de discuții ; facilități de comunicare tip *news*; facilități de depozitare a materialelor de curs individuale; vizualizarea statisticii. (5)

Am conceput două modele de prezentare, una aplicabilă pentru profesor și una pentru student pentru a exemplifica și valorifica facilitățile aplicației.

Obiective:

● Identificarea nevoii de noi specialiști în biblioteconomie la nivel de sistem prin realizarea unor analize SWOT și PEST care să permită corelarea acestora cu cifrele prevăzute de legislația în vigoare (Legea bibliotecilor-număr de posturi la număr de locuitori, numărul bibliotecilor pe tipuri de bibliotecă). Toate datele statistice adunate în intervalul 1998–2010 indică lipsa de specialiști și posturi de specialitate în structurile de învățământ, cultură și cercetare. Reducerea cifrei de școlarizare a adus cu sine și reducerea posturilor de bibliotecar din învățământ, deși existența bibliotecarului în sfera socială dă măsura gradului de civilizație. Lipsa posturilor de bibliotecar din organigramele instituțiilor de cultură și educație reflectă o lipsă de interes pentru componenta info-documentară atât în cultură cât și în educație. Reducerea posturilor a determinat includerea normei de bibliotecar în sarcina profesorului de limba română, sau reducerea la jumătate a normării. Pe majoritatea posturilor de bibliotecar comunal din România sunt angajate persoane care derulează activități administrative, nu biblioteconomice și acest lucru persistă deoarece lipsesc reglementările legale care să corecteze aceste practici. O analiză SWOT – PEST este necesară și pentru a analiza calitatea abilităților de căutare–regăsire a informațiilor și de manipulare a acestora de către elevii din învățământul gimnazial și liceal (reflectedă cu ocazia testelor naționale).

● Asigurarea accesului la educația biblioteconomică a persoanelor dezavantajate geografic, economic, social. Considerăm necesară realizarea unei strategii de promovare a învățământului biblioteconomic care să includă: (a) elaborarea unei publicații de specialitate bianuale dedicate învățământului biblioteconomic la distanță; (b) crearea unei pagini web sau a unei rubrici specializate care să conțină toate informațiile necesare unui viitor student ID; (c) realizarea unui ghid de e-learning pentru profesiile info-documentare; (d) realizarea unor deplasări în liceele din țară pentru a promova forma de învățământ biblioteconomic ID și a sonda opiniile cu privire la gradul de percepție asupra profesiei; (esupportinformarea

populației cu privire la oferta de învățământ biblioteconomic la distanță prin intermediul instituțiilor administrative specializate (Direcții județene de muncă, Agenții de ocupare a forței de muncă).

● Asigurarea resurselor umane – cadre didactice calificate și personal administrativ, asigurarea unei infrastructuri comunicaționale. Crearea și dotarea materială a unor centre ID în universități reprezentative din România.

Tehnologia necesară: conexiune Internet; server de date; platformă de e-learning; centru de resurse pentru profesori și laborator de lucru pentru studenți; Recrutarea personalului specializat al cărui portofoliu să permită acreditarea unei forme de învățare ID și definirea rolurilor în noul context: profesor; tutore; expert în proiectarea conținuturilor;

● Regândirea didacticii biblioteconomice specifice ID-ului și restructurarea planurilor de învățământ. Propunem elaborarea unor *planuri de învățământ* în care disciplinele care abordează organizarea cunoașterii, producerea și gestionarea informației electronice să ocupe un loc important, în acord cu evoluția economiei și a tehnologiilor actuale.

Programele de e-learning ca și cele de zi trebuie structurate în așa fel încât să acopere interesul individual și să reflecte stadiul de dezvoltare al câmpului științific. Teoria educației la distanță are la bază conceptul de *utilizare a resurselor educaționale* proiectate pentru fiecare disciplină pentru *învățarea independentă*. Considerăm că nivelul actual de evoluție științifică a modificat arhitectura serviciilor structurilor info-documentare iar abilitățile unui specialist trebuie să fie corelate cu acestea. Susținem din această perspectivă introducerea în sfera disciplinelor fundamentale:

- (a) **automatizarea structurilor info-documentare** (cu accent pe dezvoltarea abilităților de creare a paginilor web; cunoașterea standardelor de e-learning; cunoașterea metadatelor și a modalităților de atribuire; cunoașterea formatelor de stocare a datelor; cunoașterea și înțelegerea principiilor de funcționare a bibliotecii digitale; alfabetizare informațională; cunoașterea și utilizarea soft-urilor specializate);
- (b) **managementul informației (principii de organizare, tezaure, ontologii, web semantic);**
- (c) **marketingul serviciilor electronice.**

În oferta disciplinelor info-documentare trebuie să fie reflectat modul de susținere a programelor de e-learning de către serviciile bibliotecilor universitare și dar metodele de optimizare a abilităților de lucru ale bibliotecarilor în sfera învățământului online.

Proiectarea obiectivelor curriculare astfel realizată încât să urmărească dezvoltarea cunoștințelor teoretice și a abilităților de lucru în sfera digitală, să determine succesul sau insuccesul unei metode aplicate, să ofere o direcție clară de evoluție în achiziția cunoștințelor noi. Există o discrepanță uriașă între setul de competențe pretins unui specialist în științele informării din Marea Britanie sau Statele Unite și cel pretins de sistemul românesc. În prezent în instituțiile de învățământ superior din țările amintite există o nouă dimensiune a profesiei, *e-librarian* cu o fișă a postului modernă, bazată pe e-competențe.

Selecția mijloacelor de comunicare. Am optat în exemplul propus pentru următoarele alternativele comunicaționale: *mail, chat, forum* – deoarece contribuie la îndeplinirea obiectivelor specifice ale proiectării instrucționale, sunt accesibile din zone îndepărtate și au costuri extrem de mici. Mediul de învățare bazat pe web permite comunicarea sincronă și asincronă, implicit construcția cunoașterii prin reflexie, interacțiunea cu grupul și experimentare. Chat-ul și forumul, facilitează prezența online și interacțiunea efectivă între studenți, ghidarea din partea profesorului în demersul de învățare, deschid o platformă de comunicare socială, prin distanța pe care o acoperă și relația pe care o stabilesc între actorii implicați. Considerăm că *email-ul și forumul de discuții* profesionale ca alternative de comunicare pentru o aplicație tehnică destinată învățământului biblioteconomic ajută la depășirea stării de izolare, de rezistență la schimbare și înlăturarea prejudecăților privind vârsta. În egală măsură, studentul înrolat la forma ID are la dispoziție un set de instrumente de editare statice și dinamice rubrică de noutăți și calendar de evenimente care alături de suporturile de curs asigură angajarea în procesul de învățare. Există numeroase opinii critice cu privire la gradul de izolare indus de complexitatea tehnologiilor în planul educației universitare însă considerăm că echilibrarea orelor de tutoriat va remedia aceste inconveniente. Prezența virtuală a profesorului este benefică pe un forum deoarece oferă credibilitate și încurajează studenții reticenți, demotivați, dezorientați în mediul virtual.

Analiza conținuturilor este o operațiune necesară pentru a putea transpune cunoștințele în format electronic, pe suporturi CD sau DVD. Complexitatea conținuturilor, particularitățile fiecăruia impung ca unele subiecte să fie tratate sub forma *dezbatelor*, altele ca *aplicații practice* sau *comentarii* în care studenții trebuie să vină cu argumente relevante.

Standardul de proiectare SCORM ne indică în acest sens modalitatea de a structura pe module conținutul unui curs. Este o fază importantă care influențează procesul de căutare și regăsire și permite *interconectarea conceptelor și a metadatelor* comune mai multor cursuri. O bună proiectare didactică și definire a conceptelor, a relaționărilor și a cuvintelor cheie va facilita accesul optim la informare și învățare.

Considerăm că materialele de instruire la distanță, fiind diverse în conținut și obiective, având metode variate de aplicare, trebuie să cuprindă: module de text, exemple de aplicare practică a subiectelor discutate la curs, probleme de rezolvat și instrumente de evaluare. Fiecare curs are o descriere proprie prin care expune setul de obiective urmărite și un test de evaluare formativă.

Metodele de predare centrate pe student permit învățarea pe baza proiectelor și a portofoliilor electronice, permit observarea contribuției individuale a studentului, a ritmicității și adaptabilității cu tehnologiile. Organizarea activităților colaborative trebuie să aibă la bază sprijinul tutorelui, monitorizarea parcurșului și evaluarea continuă, definirea mijloacelor potrivite de derulare a proceselor de evaluare. Studentul constituie elementul central al actului educațional în acest nou sistem și de aceea evaluarea va trebui axată pe contextul în care această experiență se desfășoară. Proiectarea obiectivelor de învățare trebuie realizată plecând de la nevoile și așteptările acestora. Considerăm utile în contextul învățării electronice aplicarea pre-testărilor deoarece indică nivelul inițial de cunoștințe, preferințele pentru anumite canale de comunicare și abilitățile studenților. Testele utilizate ca aplicație practică sunt structurate astfel încât să: (a) permită observarea progresului personal *la un moment dat – autoevaluare*; (b) să permită *analiza înțelegerii conceptelor și a logicii învățării-evaluări formative*; (c) să permită *observarea gradului de atingere a obiectivelor operaționale propuse de curs-evaluare sumativă*. Soft-ul ne permite alcătuirea unor teste cu tipuri particularizate de întrebări: (a) cu răspunsuri deschise, care stimulează gândirea critică; (b) cu răspunsuri închise: teste cu soluții multiple; teste cu opțiuni adevărat sau fals; teste cu răspunsuri scurte.

Formarea tutorilor și a instructorilor de curs determinată de schimbările tehnologice dar și de tipologia diversă a studenților, în cadrul departamentelor de formare și a centrelor ID din cadrul universităților.

Ținând cont de prevederile legale din domeniu care menționează că orice program de învățare la distanță trebuie să aibă *obiective, bibliografie și metode de evaluare comune cu programele de zi* am analizat planurile de învățământ ale instituțiilor de învățământ superior care oferă cursuri de zi pe specialitatea biblioteconomie și am constatat: discrepanța de viziune și artă a proiectării diferită de la un centru la altul; disciplinele dominante în plan aparțin specializării de tip filologic căreia i se subordonează departamentul biblioteconomic; există o plasare difuză a unor discipline care aparțin aceluiași domeniu științific; informatica se regăsește ca disciplină complementară alături de educație fizică; subdomenii ale informaticii au fost fragmentate nefiresc astfel încât să satisfacă criteriul disciplină de specialitate și disciplină opțională, deși utilitatea în cadrul serviciilor de bibliotecă cât și al vieții sociale le recomandă a fi incluse în cadrul disciplinelor de specialitate.

Pentru instituția care derulează prsupporte e-learning pentru specializarea Biblioteconomie am constatat lipsa platformei ID indispensabilă unui învățământ de calitate modern. Raportul ARACIS de evaluare externă a Universității Transilvania din Brașov din anul 2007 menționează necesitatea implementării platformei electronice și notează ca puncte slabe: lipsa de motivare a studenților de a utiliza resursele bibliotecii universitare; nevoia de a restructura și reactualizarea materiile; lipsa tutoriatelor – studenții nu cunosc tutorii; lipsa de reprezentare a studenților.

Din nevoia de a da unitate conținuturilor și a sprijini achiziția cunoștințelor și a abilităților necesare societății cunoașterii, susținem realizarea unui **Plan Cadru** comun pentru învățământul superior biblioteconomic românesc, revizibil periodic, bazat pe literatura științifică reprezentativă în plan național și universal și în deplină concordanță cu planurile universităților europene. Elaborarea planului de învățământ se realizează în acord cu standardele ARACIS pentru specializarea **Biblioteconomie**.

Proiect de Curriculum pentru Învățământul Superior Biblioteconomic la Distanță

Discipline fundamentale:

Introducere în științele comunicării
Biblioteconomie generală
Concepte și metodologii în studiul științelor sociale
Istoria scrisului și a cărții
Biblioteconomie românească

Limbă Română Contemporană
Istoria culturii și civilizației

Discipline complementare (opționale, facultative)

Limba engleză/franceză
Psihologie socială
Pedagogie
Psihologia lecturii
Metodică
Sociologia lecturii

Discipline de specialitate :

Managementul informației
Bibliologie românească
Dezvoltarea și organiz. Colecțiilor
Evidența colecțiilor
Catalogarea documentelor
Alfabetizare informațională
Gestiunea colecțiilor
Bibliografie generală
Metode de cercetare
Marketingul structurilor info-documentare
Clasificare și indexare
Sisteme de informare și documentare
Bibliografii speciale
Legislație biblioteconomică
Managementul structurilor info-documentare
Automatizare
Baze de date online

COMPETENȚE GENERALE:

- a) Cunoașterea principiilor, metodelor de lucru și a tehnicilor info-documentare.
- b) Cunoașterea rolului structurilor info-documentare în societate.
- c) Cunoașterea istoricului și a dinamicii câmpului profesional.
- d) Cunoașterea legislației și a organizării sistemului național de biblioteci.
- e) Cunoașterea tehnicilor de selectare prelucrare, diseminare și organizare a informațiilor.

- f) Cunoașterea codului deontologic și a principiilor etice ale profesiei.

COMPETENȚE SPECIFICE:

- a) Cunoașterea metodelor de lucru în sisteme integrate de bibliotecă.
- b) Cunoașterea tehnicilor de redactare academică.
- c) Abilități de realizare a bibliografiilor generale și specializate.
- d) Capacitatea de a cataloga, clasifica și organiza biblioteconomic colecțiile.
- e) Abilitatea de a lucra cu facilități ICT în serviciile info-documentare.
- f) Cunoașterea modurilor de exploatare a rețelelor și serviciilor Internet.
- g) Cunoașterea modalităților de lucru cu programe de editare web și multimedia.
- h) Abilitatea de a stabili relații de comunicare interpersonală și interinstituțională.
- i) Formarea capacității de analiză sinteză și transfer a cunoștințelor.
- j) Formarea unei atitudini științifice și a unui limbaj specializat.
- k) Selectarea resurselor de informare specifice fiecărui tip de public
- l) Asigurarea accesului la surse de informare prin realizarea de tezaure, clasificări, indexări.
- m) Capacitatea de a instrui utilizatorii în procesul de regăsire informațională.

Am considerat extrem de util să concepem un model de predare, învățare și evaluare pentru învățământul biblioteconomic la distanță, pe care să-l experimentăm pe platforma www.oll.ro, Open Learning Library pentru a analiza impactul asupra studenților și, în mod deosebit, pentru a testa eficiența predării și evaluării cunoștințelor de la distanță.

Din această perspectivă, biblioteca trebuie privită ca structură hibrid care pune la dispoziția utilizatorilor resurse din cele mai variate de la print la electronic și digital și cere specialiștilor implicați setul de abilități necesare îndeplinirii unor astfel de sarcini. Colecția, ca structură pedagogică cu valențe formative și informative a evoluat, informația fiind prelucrată și structurată variat pe suporturi care să echilibreze nevoia de lectură și cercetare a utilizatorilor, care să optimizeze timpul de livrare și spațialitatea instituțională, care să permită informarea rapidă și corectă.

Formarea unor specialiști capabili să gestioneze colecțiile bibliotecilor în diversitatea lor, să asigure formarea utilizatorilor în

procesele de căutare și regăsire face parte din misiunea școlilor superioare de biblioteconomie, care an de an trebuie să revizuiască și să actualizeze planurile de învățământ, programele analitice și suporturile de învățare.

Am considerat oportun pentru susținerea argumentării, să aplicăm o formulă proprie de alcătuire a unui *plan de învățământ* pentru profesiile info-documentare și să propunem un model de predare și învățare a biblioteconomiei prin mijloace electronice la distanță.

Am conceput un model de *programă analitică* pentru disciplina biblioteconomie destinată ID-ului care să cuprindă obiectivele generale și operaționale propuse. Natura mediului electronic cere ca strategia didactică să fie adaptată în acord cu specificul acestui tip de instrucție. Lipsa comunicării verbale, a metodelor de expunere directă și contactul direct cu profesorul impun ca suportul de curs să fie structurat modular iar sarcinile de lucru suficient de detaliate astfel încât să permită aprofundarea cunoștințelor prin exerciții repetate, lecturi diversificate și teste de autoevaluare.

Considerăm că problemele care se ridică în planificarea unui curs online sunt legate de:

- a) **maniera de acces la domeniul cunoașterii;**
 - organizarea materialului de curs astfel încât să asigure angajarea studentului în situația de învățare;
 - furnizarea materialelor bibliografice și instrucționale în format electronic CD, fișiere pdf, link-uri;
 - utilizarea unor mijloace audio-video (înregistrări ale unor interviuri, comentarii, recenzii);
 - prezentarea grafică (*slide power point; corel, macromedia*) a unor materiale de curs;
 - listele bibliografice, portalurile, bazele de date;
- b) **strategia de tutoriat și evaluare;**
 - întâlniri bisemestriale cu studenții;
 - portofolii și teme individuale;
 - autoevaluarea prin testarea cunoștințelor în mod repetitiv;
 - monitorizarea progresului prin analiza timpului de rezolvare a testelor;
- c) **metodele de interacțiune în actul didactic la distanță;**
 - *metoda colaborativă* – prin stabilirea unor proiecte comune unui grup de studenți;
 - *discuții de grup* – prin dezbaterile unui subiect sau a unei teme.

- *consilierea sau tutoriatul online* – prin comunicarea directă cu profesorul.

d) formele de evaluare:

- întrebări cu răspuns scurt care permit evaluarea reacției studenților, gradul de structurare logică sau memorarea de scurtă durată;
- întrebări cu structură graduală, care permit profesorului observarea manierei de construcție a informațiilor și de argumentare a legăturilor dintre acestea;
- testări tip eseu care ne ajută în observarea capacității creative și de sinteză a studenților, cuprinderea exhaustivă a subiectului;

Predarea și învățarea online pretinde o învățare activă a biblioteconomiei, impusă de maniera de abordare a profesorului de a:

- a) expune detaliat obiectivele cursului și ceea ce se așteaptă de la studenți;
- b) oferi instrumente și tehnologii diversificate pentru a acoperi preferințele dar și abilitățile studenților;
- c) aplica, compara informațiile din cadrul cursului unor situații reale.

Din această perspectivă, considerăm că este necesară proiectarea obiectivelor plecând de la taxonomia învățării semnificative a lui Dee Fink. Studenții trebuie în final să fie ghidați, încurajați și responsabilizați să învețe *CUM să învețe* în contextul învățământului la distanță.

● **Experimentarea platformei www.oll.ro**

Ne-am propus testarea pe o perioadă de timp sub forma unui proiect pilot a platformei www.oll.ro pentru a analiza impactul asupra studenților la biblioteconomie și a bibliotecarilor din sistem, dar mai ales pentru a testa eficiența predării și a evaluării cunoștințelor prin aceste tehnologii. Considerăm că, prin intermediul Internet-ului și a portalurilor specializate, fiecare aspirant la statutul de student în biblioteconomie poate avea acces la informații științifice și poate reduce substanțial costurile pe care prezența fizică într-o instituție de învățământ superior o pretinde.

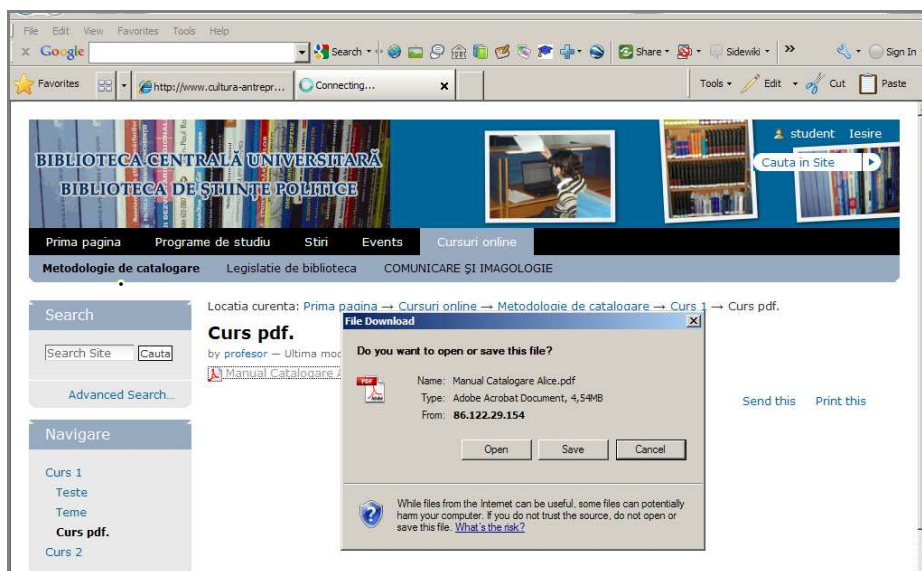
Propunerea tehnică: prezentare site www.oll.ro

Am conceput două modele de prezentare, una aplicabilă pentru profesor și una pentru student pentru a exemplifica și valorifica facilitățile aplicației. După ce completează cu datele de acces (nume de utilizator și parolă) utilizatorul este condus către pagina principală. Logarea în calitate de student oferă posibilitatea vizualizării orarului, a cursurilor, descărcarea unor fișiere în format pdf., lectura lor online, susținerea de teste și discuții cu profesorul coordonator.

Fiecare curs are o descriere proprie prin care expune setul de obiective urmărite.

Accesarea primului curs – *Catalogare* ne permite vizualizarea structurii modulare:

Concluzii

Am optat pentru o analiză a proceselor de perfecționare a formării bibliotecarilor pentru a identifica problemele cu care se confruntă sistemul românesc de învățământ biblioteconomic strategiile care ar putea fi adoptate dar și pentru a reliefa o parte din problemele întâmpinate. Considerăm că beneficiile pe care un astfel de sistem oferă pot fi clasificate pe trei coordonate (deși nu le-am epuizat):

Inovare în educație prin:

- a) utilizarea tehnologiilor moderne de furnizare a materialelor educaționale;
- b) capacitatea de a reutiliza machete sau părți din materiale de curs;
- c) posibilitatea de a crea oportunități de învățare și a prezenta materialele în maniere diverse;
- d) posibilitatea de a comunica și a partaja resurse;
- e) capacitatea sistemului de a suporta facilități multimedia (grafice, film, sunet).

Managementul învățării

- a) posibilitatea de a utiliza instrumente de administrare a cursului;
- b) posibilitatea de a organiza materialele de învățare astfel încât să se adreseze unor stiluri cât mai diverse;
- c) dezvoltarea abilităților de lucru cu mediile electronice și digitale;
- d) posibilitatea de up-date al conținutului cursului;
- e) protecția materialelor prin parolă;
- f) evaluare automată.

Facilități comunicaționale

- a) posibilitatea de a preda unui număr foarte mare de studenți;
- b) capacitatea sistemului de a transmite materialele rapid;
- c) facilități de comunicare sincronă și asincronă;
- d) organizarea interactivă a cursurilor;
- e) input-ul multimedia care optimizează atenția, retenția și motivația;
- f) accesibilizarea pentru categoriile defavorizate și limitate de timp;
- g) capacitatea de a lucra sub platforme multiple: Windows, Linux, PDA.

În ceea ce privește procesul de formare inițială, considerăm că echilibrarea programelor de studiu la nivelul disciplinelor fundamentale este

o măsură necesară. Tot un obiectiv primordial pentru perioada actuală prin care trece sistemul național de biblioteci în relația sa cu cel european și cu politicile stabilite privind reprezentarea cunoașterii, o constituie includerea la nivelul tuturor disciplinelor fundamentale, a teoriei și a practicii digitizării documentelor. Tipurile de formate de documentele electronice și analiza bazelor de date sunt o altă prioritate pentru conținutul programelor de studiu.

Referințe bibliografice

(1) *Legea Învățământului, nr. 84 /1995.*

(2) *Strategia de la Lisabona* [online].

Disponibil la:

http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/lisbon/article_7207_ro.htm

(3) *Bologna Process* [online].

Disponibil la:

a. <http://administrasite.edu.ro/index.php/articles/c788/>

(4) *ARACIs* [online].

Disponibil la:

<http://www.aracis.ro/rezultate-evaluari/evaluari-institutionale/rezultate/universitatea-transilvania-din-brasov/>

(5) TOMESCU, Silvia-Adriana. The Efficiency of Communication Technologies in Distance Higher Education. În: *Acta Universitatis Danubius. Communicatio*, vol 5, No. 2/2011, pp. 60–73.

Disponibil la:

<http://journals.univ-danubius.ro/index.php/communication/article/view/1131>

[Accessat: 2.09. 2012]